

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajkért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvára a várba küldendőik.

Szent Pál apostol tana a megszentelő malasztról.

(Folytatás.)

2. A mózesi törvényt illetőleg az apostol a rómaiakhoz írt levele 2-ik fejezetétől kezdve egészen a 4-ik fejezet végéig egymástól látszólag ugyan különböző, de egészen határozott nyilatkozatokat közöl. Itt különösen a következő 4 tételt tárgyalja:

1.) »Nem a törvény hallgatói igazak Istennél, hanem a törvénycselekvői« (2, 13.)

2.) »A törvény cselekedeteiből egy ember sem igazul meg.« (3, 20.)

3.) »Állítjuk, hogy az ember hit által igazul meg, a törvény cselekedetei nélkül.« (3, 28.)

4.) »Nem a munkálkodónak, hanem a hívőnek tulajdoníttatik az ő hite igazságul.« (4, 5.)

E tételeket az apostol egész értekezések kíséretében védi s így következtelenség bennök nem lehet, hanem a legnagyobb őszhangzat. A három utóbbi tétel ugyanis a hit szükségességét — a megigazulásra — védi a törvény cselekedetei ellenében; az első pedig a cselekedetek szükséges voltát mondja ki, de nem hit nélkül.

A hit tehát szükséges mindenképp és csak általa bírnak érvénnyel a cselekedetek, sőt ezeknek hiányozni nem szabad, hogy üdvünket elérhessük. A két első tétel közötti ellentét különösen azért szembeötlő, hogy míg az elsőben azt mondja, hogy a törvény teljesítése megigazulást eszközöl, addig a másodikban világosan kiemeli, hogy a törvény cselekedeteiből senki sem igazul meg Isten előtt. Ezt Estius, Szt. Tamás után igen helyesen — dikaioun — kettős értelmében látja megoldva.

E szó t. i. valamint annyi, mint megigazulni,

iustificare, iustum facere — keresztény értelemben, azaz a bűnöst bensőleg egészen átalakítani, bűn nélküli állapotba szent Istennek tetsző érülettel helyezni. . . . úgy használható szintén jogi értelemben is: »valakit igaznak nyilvánítani«, vagy ha ítéletről van szó, valakit ki be van panaszolva, ártatlannak jelenteni. Helyünk ez utóbbi érteménnyel bir, hogy t. i. ki a törvényt cselekszi az ítélet alkalmával, midőn ezen törvény szerint ítélnék, igaznak fog nyilváníthatni. ¹⁾

Az embernek valódi megigazulása Isten előtt ugyanis annak benső megszentelésében vagy más szóval ujjászületésében áll. Ezt azonban az őszövetési minden művével, áldozataival és szertartásaival nem képes eszközölni, ezt csak a második Ádám Krisztus teheti. Ezért mint fentebb kifejtettük, az ő szövetségben is csak az ő benne való hit által igazultak meg. Ezen hit által Krisztusnak megváltási érdemeit mintegy anticipálták, mivel ezen hit a reménylendő dolgok alapját, magvát magában foglalja. Most már önként következik, hogy mit ért az apostol »erga nomou« alatt, t. i. a törvénynek külsőleg megfelelő cselekedeteket, a melyekből egy ember sem igazul meg. És pedig azért, mivel a mint közvetlen hozzáteszi — a törvény által van a bűn ismerete. — A törvénynek célja ugyanis nem az volt, hogy megigazulást eszközöljön, hanem egész rendeltetése oda irányult, hogy az emberben a bűnös állapotnak öntudatát, felébressze s ez által a megszabadítás szükségérzetét, következkép a jövendő Megváltóban való reményt is és így az emberiséget a Megváltó elfogadására előkészítse. A törvény tehát csak a bűn megismerését eszközölheti, de azt el nem törölheti. Ezt csak az teheti, kinek elfogadására amaz rendelve

¹⁾ L. Bisping i. m. 113—114 l.

volt. Ezen rendeltetésnél fogva mondja az apostol az ószövetségi törvényről »paidagogos eis Christon« (Gal. 3, 24.) — nevelő mesterünk Krisztusra. ²⁾ Ezért mondja Ábrahámra nézve is, hogy nem a törvény cselekedetei által igazult meg, hanem az ő hite tulajdonított neki igazságul. »Már pedig annak, ki munkálkodik, a jutalom nem kegyelemből tulajdonítatik, hanem tartozásból« (Rom 4, 4.) Ha t. i. Ábrahám cselekedetei által érdemelte volna meg az Isten előtti megigazulást, akkor nem lehetne mondani »elögisthé« (3 v.) . . . akkor nem lehetne szó kegyelemből beszámításról, mivel Ábrahámnak jogigénye lett volna a megigazulásra. ³⁾

De mindamellet, hogy az apostol következő tételei még megerősítik ezt, hogy t. i. az ember a törvény művének kizárásával, a hit által igazul meg, ez által a törvény igazságát nem törli el, hanem még inkább megerősíti. Mert a törvény magában jó és szent, életre adva és nem halálra (Rom. 7. 10. 12.) — megszüntetve csak annyiban lón a mennyben élő betűhalmazzá vált. A kik ily szolgálilag kötik magukat e törvény cselekedeteihez ezek ellenében mondja az apostol: »Állítjuk, hogy az ember hit által igazul meg a törvény cselekedetei nélkül«, vagy másutt »nem a munkálkodonak, hanem a hívőknek . . . tulajdonítatik az ő hite igazságul« és ismét »Dávid boldog embernek mondja, kinek Isten igazulást tulajdonít cselekedetek nélkül.« Mert ily értelemben a törvény sem eleveníteni, sem kiválmaink betöltésére erőt adni nem képes s így csak ezért sem eszközölhet megigazulást. Ismerte szt. Pál nagyon jól az akkori zsidóság törvényszerű szellemét s azért küzdött e hatalmas ellenség ellen folyvást, hogy e betűhez való ragaszkodás sikertelenségét kimutassa.

De megmagyarázta egyszersmind azt is, hogy a hitigazulásról szóló tan a törvényt s ezzel kapcsolatban cselekedeteit nem szünteti meg, hanem tökélyesíti; mert ezzel a törvény benső megtartása a külső s betűszerinti helyébe tétetik. Isten szentsége e vagy ama külső cselekedettel, mint valami gépies szolgálattal meg nem elégszik, hanem a hittel és hitben az ember összes érzületét, elméje és akaratának teljes odaadását kívánja. ⁴⁾ Ezen hit által nyernek a cselekedetek megigazulást eszközölő erőt, mely mint bizonyos uralkodó érzület az ember minden csele-

kedetét szüli vagy meghatározza. Nincs tehát semmi ellentét az apostol tételei között, mert midőn azt mondja, hogy az ember hit által igazul meg cselekedetek nélkül, — t. i. a mennyben a tettek indokul és színormértékeül a törvénynek csak betűi szolgálnak, — meg nem tagadja, hogy e cselekedetek hit által megigazulást eszközölhetnek. A cselekedetek szükségességét nem zárja ki, hanem csakis azok elsőségét a hit fölött. ⁵⁾ Hit által megigazul az ember és a hívő embernek az ő hite igazságul tulajdonítatik, de hogy ezen hit általi igazságot megőrizzük, a cselekedetek általi megigazulásra van szükségünk s itt nyilvánul a második megigazulás. Ezért »Jézus Krisztusban a körülmetélkedés, úgy mint a körülmetéletlenség nem használ semmit, hanem a hit, mely szeretet által munkálkodik. (Gal. 5, 6.) Igen munkálkodonak kell lenni hitünknek és pedig szeretetből kiindulva, mert csak akkor lesz élő hatályos és mint szt. Anselm mondja: »illa sola fides, quae charitate flagrat et bonis operibus insudat valet in Christo.« ⁶⁾

Ebben lelik magyarázatukat az apostol ama szavai is, hogy nem a törvénynek hallgatói, hanem teljesítői igazulnak meg. Szt. Pál mindenestre kizárja még pedig legnagyobb nyomatékkal a törvény cselekedeteit, vagy mint gyakran röviden nevezi a cselekedeteket az ember megigazulása és üdvére való minden vonatkozásból. De itt azon cselekedeteket érti, melyeket a zsidó a mózesi törvény erejénél fogva vitt véghez. E cselekedetek nála ellentétben vannak a kegyelemmel (Rom. 11, 6.) vagy is ama cselekedetekkel, melyeket az ember az evangéliumi törvény hatása alatt hoz létre s a melyeknek ő szükségességét nem tagadja. Itt érinthetjük röviden, hogy szt. Pál midőn azt mondja, hogy mi a törvény cselekedetei nélkül hit által igazulunk meg, nem ellenkezik szt. Jakab apostollal, ki azt mondja »hogy cselekedetek által igazul meg az ember s nem csupán a hitből« (2, 24.) Hogy minő érteményt tulajdonít az apostol szavainak azt a fentebbiekben már kimutattuk . . . itt még csak azt adhatjuk hozzá, hogy a jó cselekedeteket ő nem zárta ki, sőt a mint már kifejtettük szükségeseznek nyilvánította, s így ama specialis viszonyban leli magyarázatát, e kérdéses hely, a melyben ő az akkori zsidósághoz állott. ⁷⁾

A hitből való megigazulás tehát szt. Pál szerint is cselekedetekben áll. De azért dicsekednünk nem sza-

²⁾ Szt. Anselm fogymesternek nevezi, mert részint fékezi vétkecségünket részint a magasb dolgokra előkészít. V. ö. Szentírás 1878 I. 39 jegyz. ³⁾ V. ö. Bisping i. m. 151 l. — ⁴⁾ V. ö. Döllinger i. m. 181 l. —

⁵⁾ L. Wieser i. m. 82. 83 l. — ⁶⁾ V. ö. Cursus complet 1004 l. — ⁷⁾ V. ö. Schwane „Dogmgeschichte“ 373 l.

bad, mintha ezek által nyernénk meg igazulást, »mert az ő alkotmányai vagyunk, teremtvé J. Krisztusban a jó cselekedetekre, melyeket előkészített az Isten, hogy azokban járjunk. (Eféz. 2, 10) Ez tehát az Isten adománya; ... Isten tesz minket igazzá kegyelme által, és csak ez által leszünk képesek a megigazulásra befolyással bíró cselekedeteket vinni véghez, mi magunktól mit se tehetünk. A hitből kell ekként a J. Kr. érdemei iránti önkéntes odaadásnak és az Isten iránti szeretetnek felelednie és az általok uralkodóvá lett érületnek irányozni ténykedésünket, mert csak így lesz az emberi szív elkészítve az Istenneli tökéletes kiengesztelődésre. S ha az emberi lélek így kellően nemcsak elkészítve; hanem felvértezve is van ... akkor áll be a valóságos megkegyelmezés, mint kizárólagosan isteni mű. Ily állapotban vitetnek véghez ama cselekedetek, melyek Krisztus törvényével meg-egyeznek.

(Folytatás köv.)

A s.-körös-pataki r. kath plébánia története.

Visszaállításának százados évfordulója

alkalmából közli Király János

(Folytatás.*)

De mindezek mellett az ur házának ékessége, s legkivált az őstemplom megnyitása volt jó lelkének legforróbb vágya. Nemis nyugodott mindaddig, míg annak megvizsgálására comissio nem lett kiküldve, melynek felvétele ellátva a szükséges tervrajzzal, a királyi trón elé terjesztvén a templom renoválására kért resolutio egypár hónap múlva megérkezett s így a régi egyház előbbi fényét vissza nyerte. Mielőtt azonban ennek szívéből örvendhetett volna, áldásdus tevékenységében őt és e neo-parochiat igen érzékeny veszteség érte, a mennyiben a plébánia tulajdonképeni visszaállítója és ápolója, gróf Kálnoky Antal, tulajdonos lovas generalis 1783 junius 16-án életének 78-ik, katonaságának 59-ik, boldog házasságának 50-ik évében, mint megérett gyümölcse az Urnak, igen sokak megmérhetlen fájdalomára, elszenderült az Urban, kit két évvel később 1785. october 16. követett áldott lelkű neje, a szegények valóságos anyja, Simonyi Jozéfa; eltemetve az általok 1783-ban kijavított, toronnyal ellátott Ker. János nevű romjaiban most meglevő mezei kápolna sírboltjába, hol idáig szenderegik a holtak csendes álmát s várják az élet és halál urától bőven kamatozó munkásságuk örök jutalmát.

Ősi erényeik azonban nem vegyülhettek sirjuk emésztő porai közé, hanem drága örökség gyanánt szálltak utódaikra, különösen fiok gróf Kálnoky Lajosra,

királyi kamarás és nemes Thordavármegye főgrófjár a ki neje a bájos szépségű Blümegen Eleonorával számos egyebek mellett plébániánk történelmében az által örököltette meg nevét, hogy 1785-ben nov. havában egy ma is meglevő méltóság teljes monstrantiával, lámpákkal, selyem casulával, thuribulum és naviculával, szent olajos pixissel, beteglátogató patenácskával s egyéb ilynemű szükségességekkel látta el templomunkat, míg a terjedelmes tabernaculum özvegy Kálnoky Sámuel grófnének köszöni lételét. Ugyanazon időben készült a kegyes jótévőnk adományából ostya sütőnk. Rörich Károly ajándékából a tabernaculum fölé egy díszes kereszt s egyéb templomi öltönyök. A plébános saját missálegját köttette be díszesen templomunk számára s innen 1786-ban Futásfalvára távozandó, tulajdon kelyhét is nekünk ajándékozta, egyéb keilékeket részint kéregetés részint sajátjából állván ki.

Kovács Simon tevékeny dus lelkipásztorzkodása után jött 1786. november 7. Brassóból, hol mint káplán működött Tassoly Ferencz, kit 1790. augusztus 2-án Bálint Mihály váltott fel. Ő báró Apor József Csik-rákosi plébános kerületi-esperes mellett káplánkodván az ott szerzett ügyességét kiváló jó indulattal törekedett itt érvényesíteni, mit bizonyít az, hogy 1793—1795-ig a templomot királyi költségen kijavította, a tornyot, sekrestyét, szintily módon egészen újjá építette. Minek megtörténtével gróf Batthyányi Ignác püspök 1796 május 29-én a templomot ünnepélyesen consecralta. Bálint buzgalma folytán különösen Kálnoky Lajos grófné kegyességéből részint vásárolt részint a grófi család udvari kápolnájában találtató, számra 135 db. egyházi öltöny s egyéb eszközökkel bőven ellett látva templomunk. Az ő fáradszatos tevékenységének köszönhető a községéből a plébánia számára kiszakított kaszáló (Peleske oránál) és két darab (a kántoréval, 3 szántó a pityóka hegyen.)

3. Utánna 1810. Sikó János csupán egy évig lelkészkedett, mert gróf Kálnoky János székely lovas őrezred főparancsnokának ajánlása folytán Mártonfy püspök 1811. szeptember 26-án Fülöp Márton várfalvi lelkészt bizta meg e parochia vezetésével. Midőn ő állomását elfoglalta, a papilak s vele minden gazdasági épület a legmiserabilisabb — csaknem teljesen használatlan állapotban vala. Oka e pusztulásnak a plébánia jötevői a korosabb Kálnoky grófok halála s a fiatalok katonai elfoglaltságában keresendő, kiknek birtokait haszonbérlokó birván, ezek a plébániai épületek fenntartásával épen semmit sem törődtek. E bajon segitendő, Fülöp Márton, miután az ordinariatushoz segélyért hasztalan folyamodott s a grófi család tagjai is távol lévén, nem segithettek. Dresnye és Száltamás nevű erdő részeket, melyek 30 éven keresztül a plébániának egyáltalán semmit sem jövedelmeztek, Mártonfy püspök beleegyezésével a gróf Kálnoky családnak 1600 Rfért örök időkre a végből adta el, hogy annak évi kamataiból — a tőke nagyobb biztosíték végett a grófnaknál maradt — a plébánia és kántori épületek

*) L. „Közm.” 22. számát.

fontartassanak. Dresnye és Száltamás-féle tőke évi kamatjából aztán 1815—1822. ugy a kántori, mint a plébániai telkeken részint új épületek emeltettek, részint a meglévők használhatókká tettek. 1818-ban emeltette a most is meglévő 1828-ban 350 frtal befestett szőszék. Emeltett tőkének kamatai ily célra szolgáltak egész 1847-ig, midőn a püspöki consistoriumnak 1346 számú szeptember 16-iki határozata folytán a nagyon súlyos plébániai jövedelem emelésére lett fordítva.

Feljegyzésre méltó lehet ez időből L. b. Szepesi Ignác püspöknek látogatása s ez alkalommal a különféle felekezetek ugy, mint a katolikusok részéről kifejtett imposans fogadtatás. Az ekkor megejtett canonica visitatio alapján 1824 jan. 1-én Relich Károlyt gróf Kálnoky János székely lovas generalis javainak főfelügyelőjét főgondnoknak nevezte ki s Balogh Mihály atesperes és Ilyefalvi lelkész által hivatalába ünnepélyesen beiktattatta.

(folyt. köv.)

T A R C Z A.

Calderon emlékére.

— Május 25-én. —

Feléd tör ezrek hálafohásza ma!
Zeng, hön dicsőít téged a lant dala!
És nagy nevednek, Calderon, nézd:
Hány koszorut hoz a hálaérzet!

Iberiának csillaga tündökölj!
Deríts világot műremeked fölött!
Hadd lássa a föld s népek ezre...
Lássa az ész remekit, csodáit!

Mily rég beláttad, mit tehet ember és z?
Pedig korányát kezdte hatalma csak;
S te már hevétől védve-védted
Égi virágait a kebelnek.

Két század elfolyt... szellemi fegyvered
Harczolt az észért: s ez hatalom ma már.
De oh! a keblek fénye elhalt,
És a szivekbe pokol-sötét szállt!

Lásd, mely hatalmat föld röge nyerhetett
S mely szív-derü közt égit emelte ezt:
Most ég s pokol közt jár, kioltván
Égi tüzet az agyag kebelnek.

Mióta kétszáz tél hava lepte be
S készttette fagygyal porlani oszlopod:
Nézd a kivivott művelődés
Szent ügye mily letiporva szenved.

Kérdezd meg Elbét s Rajna folyót: mi az?
Mert csattog a bárd, mit farag annyi kar?
És halld a választ: megfeszitni
Vágy a mi égi hitünket a nép.

Ehez kovác-olt vasszeget Albion,
S izmos kezekkel kész szegésre már...
Erőt, hatalmat nyerve ember,
Látod-e hála helyett hogy áldoz!

Hát Neva partján?... Sz nvedi, türi rég
A vad pribék nép ostorazásait!...
Ha szívbe törhet a sötétség,
Ily viharozva dühöng a „sem mi.“

Kárpátok alján, s hol Duna öntözi
A völgy virányát s róna-vidékeket:
A hit virága egyre satnyul;
Hajt a tövis: koszoru lesz ága.

Még Róma földjén sem nyer a szív vigaszt,
Kihült, s fagyától hervad a hitvirág:
Mi legnagyobbá tette, annak
Ott ma epét s eczetet kevernek!

A gunyolódók hangja riadva jár
S ázuga Tájó béke virányait,
A szép Pirének földje forrong,
Szitkot üvöltve az áldozatra.

S a nagy-keresztény nép hite romba dől:
Provence mezőin már diadalt arat
Az üdv-lerontók vad hatalma
S készül a lán d z s a-dőfést megadni.

Nem!.. Hátra van még az, mi a Golgothán
Mint égi bosszu érte a föld porát;
Krisztus-feszítők sorsa sujtja
Szent tana gyilkosait bizonynyal.

És akkor... akkor jö meg a virradat,
Mely a szorongók keblibe fényt lövel,
S mely a sötétség ördögétől
Visszanyerendi az égi kincset!

Addig dicsőség-biboros arczodat
Fordítsd a küzdők ingadozóihoz!
Öntsd hősi lelked nemzetedbe,
Szellemed öntsd hiveid szivébe!

S e hiveid közt hódolatot ha hoz
Árpád honából egy dobogó kebel,
Halld meg szivének dobbanását:
Szellemed adta a hőt e szivnek!

T. T.

Ritka örökség.

— Novelette. —
(Vége).*)

„Ime Stoffel“ unokám, így végzé beszédét „mindig igazam volt, mikor azt jósltam, hogy soha sem fogsz boldogulni“. Mit teheték? Magamat megadva bőröndömre ültem, a globust egyik — a két képet a más kezembe vettem s türelmesen engedtem minden guny t fejzem felett átszállani.

*) L. a „Közm“. 21 számát.

„Stoffel,-” mondá Kurt „fel is fogod próbálni a hálósipkát és slafrokat; megvagyok győződve, hogy mindkettő jól fog találni.”

Vonakodásom daczára a bőröndről előrántott, előkapta a két darab öltönyt s a többiek segítségével szerette volna a sapkát fejemre tenni, a slafrokat pedig vállamra teríteni. De ekkor kissé komoly lettem, a tolakodókat bosszankodva akadályoztam meg s a slafrokat tőlük elrántottam. Erre a reves öltöny végig hasadt. Én szomoruan néztem a rongyra, míg a többiek zabolátlanul örvendettek. A béllés alatt egy darab papírt vettem észre s mikor előrántottam, kitűnt, hogy az száz tallér értékű. A körülállók ezt észrevevén, az öltöny-darabot elakarták tőlem ragadni; de én oly hatalmas erejűvel állottam ellen, hogy ők megszeppenülve vissza vonultak. Átkutattam minden varrást s találtam még egy 400. talléros kötvényt. Mihelyt észrevettem, hogy a nézők irigységtől felfuvalkodva szemlélik tetteim, minden veszély kikerülése tekintetéből a további vizsgálódással föl hagytam, a rongyot a bőröndömbe rejtettem, arra hideg vérrel leültem s teljes nyugodtsággal szivarra gyújtottam. Az alatt a többiek türelmetlenül kértek, hogy a hálósipkát is vizsgáljam át. Most szerettet Kurt bátyám egyszerre egy új eszmétől lelkesülve, az örökségül neki hagyot pénzszekrényhez sietett, hogy annak tartalmát átvizsgálja. Kíváncsian követték őt mindnyájan, a kulcsot erőltetve beletolták és felnyitották. Azonban egy sikoj, mélységes bosszankodásban, kitörve szakadt le ajkokról; mert a ládában gondosan összerakva s bepakolva volt:

Tizenegy fillér!...

Kezdetben úgy vélték, hogy szemeiknek sem lehet hinni. Átkutattak minden zeget-zugot, de tallért nem találtak. A padlástól le a pinczéig nem volt hely átvizsgálatlan, de azért minden fáradság eredménytelen volt. Kincs nem jelentkezett.

Mialatt e szorgos kutatás tartott, kedvem kerekedett megkeresni, ha nem találok-e még valamit. Az első, mit felfedeztem, egy irat vala, mely a hálósipkában volt elrejtve, czime nekem szólt. Tartalma következő:

„Kedves Kristóf! Mikor ez iratot kezdedbe kapod, én többé nem fogok életben lenni. Érzem, hogy ezek utolsó tollvonásaim. — Én világtapasztalt férfi vagyok, ki ismeri az embereket és képes is megítélni; ki cselekedeteidet hosszú évek során figyelemmel kísértem. Te minden rokonaim közül a legbecsületesebben gondoskodtál rólam; azért köszönet fejében, a hűséges szolgálatért, melyet te egy törődött öregnek zugólodás nélkül följánlottál, neked hagyományozom vagyonomat, mely eltekintve a nyugdíjtól, nagyobbára tudományos művek jövedelméből keletkezett. — A többieknek pedig, kik a „gyermekes” öregget gyakorta kigunyolni hívék, még azelőtt hasonló pénzzel fizettem vissza. Azonban ez által tévedésbe ne essél, hanem halld:

„1. A slafrok varrásaiban találsz 500 tallért szelvényekben.

2. A két kép rá mája mögött külön-külön 500, összesen 1000 tallért bankjegyekben.

3. A globus belsejében, melynek fedele a keleti oldalon könnyedén felnyitható, egy takarékpénztári könyvet 8000 tallerről.

4. A hálósipka tetején: 500 tallért államkötvényekben, összesen: tizezer tallért, melyet ezennel határozottan neked örökségül hagyok; ezek a bőrönd inventáriumához tartoznak és senki tőled el nem perelheti.”

„Gazdálkodjál jól a pénzzel s mint költő pénzt tartsd meg; azt a szükség napjaira, melyek valamint ifjúságom napjaiban reám elközelgettek, ugy ezen pénz nélkül hozzád is betérhetnek. Emlékezzél azért néha a boldogultra, ki mint te, egykor örömmel nézett a világba, de kit megcsaltak s rászedtek az emberek, légy boldog s imádkozzál olykor érettem.”

Ez iratot megcsókoltam, mellemre rejtettem s megvizsgáltam az örökséget. Minden ugy volt, a mint az öreg megírta, s nemsokára tárczámban tizezer tallér találatott. — Alig valék ezzel készen, midőn Kurt kimerülten, lankadtan jött hozzám.

„Hanem hatalmas izlésedre mondok kedves Stoffel,” mondá ő, „ugy ülsz ott, mint egy hátsó pomeraniai letett nemes, a világgal nem törődöl.” „Nos, hát mit akarsz?” Kérdezém. „Segítsd keresni, mondd meg, vagy tanácsolj, hol találok föl mindazt, mit nagybátyám örökségül nekem hagyott.”

„Éj, mégis azt gondolom, hogy az igen jelentékeny lehet; az összes szántóföldek”

„Nagy Isten, amott egy végtelen pusztaság, melynek minden birtokosa örült, ha nyakáról lerázhatta; mert keserű galoczást sem terem. De ellenben a tulajdonosnak sok költségébe kerül, mivel egy odavezető ut fenntartásáról gondoskodni kötelessége. Továbbá egy mocsár, melynek fölszálló gőzölgései mértföldnyi távolságra dögletelessé teszik a levegőt, és”

„Ezen ház, istálló és hátsó épületekkel együtt” vetém közbe rosszul titkolt gunnyal.

„Valóban an egész rablóbarlang, talán marhaiszállónak jó lenne,” vizonzá ő haragosan, „vagy sertés-tenyésztésre illenek be. Szeretnék is itt sertésenyésztést kezdeményezni.”

Vállat vontam; ő nem vette észre.

„Te pedig” folytatá ő, bizalmasan hozzám hajolva „te valósággal örököltél. Mindazáltal mondd meg, kedves Kristóf, nem adhatnál-e bizonyos részecskét örökségedből a boldogult iránti emlékül, talán a két kép közül egyiket, vagy a globust?”

„Igen kedves Kristóf, egy emléket,” kiáltanak fel mindnyájan a többiek „nekünk is egy kis emléket!”

Felsőbbsegem teljes öntudatával felemelkedtem. „A globust s a két képet pénzért sem adom,” vizonzám, „mert azok magas mű-beccsel bírnak s ti tudjátok, mennyire vágyódom a régiségek után. Mindazáltal megengedem nektek, hogy azokat szívetek kívánsága szerint mindenkor megnézhessétek.” — „Akkor add el nekünk legalább a slafrokat és a hálósipkát.”

Ugy látszott, nagy fáradságába került Kurtnak e két szót kimondani.

„Ha te azokra vágyódom“ viszonzám nevetve, „midkettőt neked ajándékozom, mert te azokra rá szolgáltát. Ime fogadd.“

Kiváncsian kapott az egész család a két végzetelyes öltöny darab után, azonnal minden oldalról körültapogatták azt. Végre elhasogatták, de bankók, talérók nem jelentkeztek.

A két képet s globust az üres bőröndbe zártam, vállamra emeltem, s örökségemmel mosolyogva távoztam.

„Stoffel“ mormogám elmenetelemben örvendezve „ne fáradsz magad, úgy sem fogsz soha zöldágra vergődni.“ —

Kevéssel ezután kedves Kurt bátyám nagy fáradzággal és még nagyobb gondossággal a boldogult lakházát minden melléképületekkel lebontatta, felásatta, a mocsárt felszárította, és a pusztát termékenynyé tette, de kincset még sem talált.

A szomszédok fejüket csodálkozva hajtogatták s kérdeztek, hogy az egész mit jelentsen? Én így feleltem nekik:

„Azt hiszem, hogy Kurt bátyám nagymérvű serstényesztést akar kezdeményezni.“

„Hahaha!“ nevettek erre a szomszédok kárörömmel. „Szerencsét hozzá! Hanem köztünk legyen mondva: „ott soha sem fog zöldágra vergődni.“

(Schöne Henrik után.)

M. F.

Kisebb közlemények.

— D. a J. Kr. Zetelaka (Udvarh. megye) Május 19. 1881. A z udvarhelymegyei „róm. kath. néptanítóegylet“ ma tartá Zetelakán tavaszi rendes gyűlését ünnepélyes istentisztelet után. Jelen volt 37 néptanító, 6 lelkészkező és 1 nyugdíjas pap több apa, és előljáró. Andrásy József kerületi alesperesplebánoselnök ur ügyérző szavakban világítá meg megnyitójában „önképző körünk“ magasztos hivatását, a valódi értelemben vett keresztényies tanítvánnevelés szükségességét; annak alapelvére utalt, s lankadatlan munkásságra serkentett.

A mult gyűlésjegyzőkönyve hitelesítetvén, mintaelőadásokat tartottak: 1. Petres Viktor malomfalvi tanító a „földrajzból“, 2. Mosony József zetelaki tanító a „magyarnyelvből“ (mindketten a 3-ik osztályra előirt tananyagból), 3. Csutak Bálint bogárfalvi közs. tanító a métermértékek „egy menységét“ tárgyalta az ür-, súly-és hossz mértékekre vonatkozólag. A bírálat-többoldalu, kimerítő észrevételek s megjegyzések alapján — az előadásokat sikerültek nyilvánítá.

Több üdvös indítvány letárgyalása után a jövő őszi gyűlésre 3 pályadíj tüzetett ki u m:

1, Szöcs János vágási lelkész ur által 2 db. 1—1

frtos tallér azon tanító jutalmazására, aki a 7 szentséges legkönnyebb és tanonczaink által legmaradandóbban felfogható modorban adandja elő. 2. Andrásy József elnök ur által 3 frt annak, aki a „gyümölcsfaoltásban“ és talajelkészítésben legsikerültebb gyakorlottságot mutat föl, 3 frt pedig annak jutalmára, aki „Mátyás királyunk“ kormányzata főmozzanatait a gyakorlati életre és használatra vonatkozólag „dióhéjba foglalva legszabatosabban előadja.“ ..

Az egyletgyűlés a jutalmak kitűzését hangsúlyozott „éljen“ rivalgással fogadta.

Megállapítva lett, hogy mostantól fogva az előbbi gyűlés jegyzőkönyve hitelesítését mindig a „számadás betérjesztése s vizsgálata“ követendi első sorban.

F. é. őszi gyűlésünk — Isten kegyelméből — Bethlenfalván fog tar.atni, ahol a kántortanító fáradhatlansága már évtized előtt, elismerést érdemlő szakértéssel berendezett gyümölcsfaiskolát is létesített.

Egy jelen volt tag.

— **A gyulafehérvári** rom. kath. nagy gymnasiumban 1880/1-ik tanév végén tartandó nyilvános vizsgálatok rendje:

I. Rendes tantárgyak.

1. Hittan.

Junius 17-én d. e. 7—12 óráig I. II. és VI osztályban

„ 18-án d. e. 7—12 „ III. IV. és V „

2. A többi tantárgyak.

a) Párhuzamosan:

Junius 20-án 7—12-ig I-ső szakasz III. oszt. Magyar, Latin, Német.

„ „ „ 7—12-ig II-ik „ „ I. oszt. Magyar, Latin, Számтан, Mértan.

„ 21-én 7—12-ig I. szakasz VI. oszt. Magyar, Latin, Görög.

„ „ „ 7—12-ig II. „ II. osztály Latin, Számтан, Mértan.

Junius 22-én 7—12-ig I. „ IV. osztály Latin, Magyar, Német, Történet.

„ „ „ „ II. „ III. oszt. Számтан, Mértan, polit. és sermt. Földrajz.

„ 23-án 7—12-ig I. „ V. osztály Latin, Magyar, Görög, Német, Történet.

„ „ „ „ II. „ I. oszt. Természetráaj, Földrajz.

b) Nem párhuzamosan.

Junius 23-án d. u. 3—7-ig IV. oszt. Számтан, Mértan, Természetráaj, Földrajz.

„ 24-én d. e. 7—12-ig II. „ Magyar, Természetráaj, Földrajz.

„ „ d. u. 3—7-ig V. „ Számтан, Mértan, Természetráaj.

„ 25-én d. e. 7—12-ig VI. „ Számтан, Mértan, Történet, Természetráaj, Német

II. Rendkívüli tárgyak.

Junius 20-án d. u. 2—3-ig Ének. 3—4-ig Román. 4—7-ig Tornászat.

„ 25-én d. u. 2—7-ig Magántanulói vizsgák.

III. Befejező intézkedések.

Junius 27-én d. e. 7—12-ig Érdemsorozás és zárértekezlet.
 „ 29-én d. előtt. Hálaadó isteni tisztelet és Zár-
 ünnepély.

Irodalom.

— **Lelki kincstár** az épületes irodalom termékeiből.

(Vége)

Az egész munka négyrésze oszlik. Első könyv: „Szentséglátogatások koszorúja magában foglalja szt. Alfonz ismeretes látogatásait számra mintegy 31-et, tehát a hónap minden napjára. Ezeket megelőzi „Pár szó előljáróba az oltáriszentség látogatásairól, melyben annak jelentőségét és módját adja elő, s közöl utasítást a lelki áldozásról s egy maga valódi gyöngyöt képez, úgy szintén „szívbeli hódolatot” egy-egy látogatás előtt és köszöntést a „boldogságos szűzhez” egy-egy látogatás végén végzendőt”. Már ezek magukra is . . . figyelemmel olvasva elegendők arra, hogy lángra lobbanjon a buzgó szív az iránt, ki az oltáriszentségben valósággal jelen van. Maguk a látogatások pedig . . . fölragadják a gyarló emberi szívet az örök szeretet honába, hogy ott a Cherubok- és Szeraphokkal dicsőítse imádásával azt, ki közénk a szeretet tüzeit lehozás zálogául rendelé a legméltóságosabb oltáriszentséget . . . Második könyv: „Énekek Éneke az oltáriszentségről.” Ebben szt. Alfonz 26 fohászatát adja elő szerző, melyek mindenike az „Énekek-éneke” egyes mondataira van alapítva s melyeket szerző a szent irataiból 30-ra egészített ki s mindnyáját rövid elmélgések alakjába öntötte. Ezeknek végén szerző a szent értekezését: „Bizzál Istenben” közli, melyet szintén 30 szakaszra osztott a hónap egy-egy napjára utasításul az Istenneli bizalmas társalkodásra.” Harmadik könyvben a szent szerző két értekezését közli „az isteni szeretet tényezői és ismerőiről”; az első 30, a másodikat 31 szakaszra osztva lelki olvasmányul egy-egy hónapra!.. Negyedik könyvben „Áldozatlángok” cím alatt a szent szerző gyakorlati utasításait közli az oltáriszentség iránti tisztelet-és kegyelet élesztésére. E négy könyvhez egy kimerítő értesítést csatol szerző az „Oltáregyletről” e hazánkban is szép virágzásnak indult kegyes társulatról, ismertetve annak célját, szerkezetét, előnyeit és végül kellő utasításokat közöl annak feladatáról. Ennek közléseért valóban nem lehet eléggé köszönetet mondani a buzgó főpapnak különösen azon szegényebb hitközségek részéről, kik nem rendelkeznek kellő anyagi vagyonnal templomaik kellő felékesítésére és az istentisztelethez kívánatos ruhák előállítására, mert ezek megtanulhatják ebből az utat és módot, hogyan és miként részesülhetnek az oltáregylet ily nemű és célú segélyezésében vagyis miként juthatnak ólcson hogy ne mondjuk ingyen . . . diszes templomi ruhák- és más felszerelésekhez. Gratias! . . .

A mi a „Lelki kincstár” 4-ik kötetét tiszt. Skupuli Lőrincz „Lelki Harczát” illeti, szintén beválik az épületes irodalom drága gyöngyének, mely ritkítja párját. Ez ugyanis 66 fejezetben utasításul szolgál az igaz keresztény tökéleteségre. Előadja ezekben a küzdelmek különféle neveit s a lelki viaskodások egész özönét, melyek elől egy igaz keresztény sem menekülhet meg, hacsak ama négyféle fegyverrel nem vérteti fel magát, mint a melyek csak is . . . biztosítják számára a diadalt; és ezek: 1. Magadban ne sokat bizzál. 2. Bizzál Istenben. 3. Magad is igyekezzél. 4. Imádkozál. Ime a négyélű pallos, melylyel az igaz keresztény a küzdelmek, kísértetek és más lelki bajok labirinthjében biztos győzelemre tehet szert.

Mindkét kötethez „Függelékül” ugyanazon Imádság és elmélgésfélék vannak csatolva a nap különböző részeire, a szt. misére, szt. gyónás- és áldozásra, Krisztus Urunk kinszenvedésének emlékeztetere, a boldogságos szűzhez; a végén pedig énekek vannak különböző alkalmakra, szóval az egészet imádságos könyv gyanánt is lehet használni, mi mindkét műnek értékét nagy mértékben emeli és fokozza.

Ennyit a két mű tartalmáról! Hogy a fordítás mindennemű igényeknek és kívánalmaknak megfeleljen, a régi író avatott tolla elegendő biztosíték. Eredeti tösgyökeres folyékony magyar írálya, zamatossága mellett a legvonzóbb könyvedséggel párosul ugyanarra, hogy bárki vegye is kezébe, a tartalom belbecse és a fordítás meglepő szépsége édes kötelességet ró az illetőre le nem tenni addig kezéből, míg az egészet a legnagyobb gyönyör-élvezet között át nem olvasá!!

Állításunk igazságát igazolja a nagy pártfogás, melyben különösen a „Vezérkönyv” részesült ugyanarra, hogy már 4-ik kiadásban kelle szerzőnek a keresztény nép rendelkezése alá bocsátani, s a mely most is kapva kap rajta. A „Lelki Harcz” ajánlására, ha még Szalezi szt. Ferencz mondását: „Non est inventus similis illi” felemlítjük, úgy hiszem mindent megtettünk!

Ily műveket lelkiismereti kötelességünk minden igaz kereszténynek, de különösen papnövendékeinknek pártfogásába ajánlani, már csak azért is, hogy miként a tudós szerző mondja: szükséges, hogy az oltáriszentség látogatása, mely külföldön a keresztény hitélet emelkedésének napjainkban országról-országra oly hatalmas tényezője volt, hazánkban is nagyobb elterjedésnek örvendjen, nálunk is meghozza áldásos gyümölcseit. Fiat!

Balogh I.

— „**Érzelemhangok.**” Irta Veszely Károly. E cím alatt jelent meg közelebbről a „Kelet” nyomdájában egy csinosan kiállított, 37 lapra terjedő kis füzet versgyűjtemény, mely a kolozsvári r. kath. egyházközségnek van dedikálva. A füzet tartalmát I. vallási, II. alkalmi darabok teszik ki.

Veszely ur nem tartozik a pityergős fájdalom és csalódott szerelem lantosai közé; nála erős vallásos meggyőződésen alapuló világnézet, valódi érzelem, igazi gondolat és a tapasztalás iskolájában megérlelt,

tehát minden affektációtól ment természetes dictió az irányadók. Formái is igen változatosak; a modern és a klaszikai formák nagyrésze mind képviselve van e kis füzetben, sőt e czim alatt: „Szózat“ (Horác Epodon Ode 16. játszi utánzása), van egy forma, mely irodalmunkban idáig alig egy-két költőnkél fordul elő. E forma a hexameter és hatos jámbus vegyülete. Mind tartalmok, mind formájoknál fogva érdekesek a Liszthez Rosti Kálmánhoz (a magyar Horác). A székegy honvéd, Széchenyi emléke, Rudolf királyfi menyegzőjére, stb. czimú darabok. — Ajánljuk az olvasó közönség szives pártolásába. Ára 30 kr. Kapható Demjén egyetemi könyvtárusnál Kolozsvárt.

A napi események köréből.

— Püspök szentelés. Főmagassága Dr. Haynald

Lajos bibornok-érsek ur ő Eminentiaja f. hó. 5-én, pünköst vasárnapján szentelte föl a kalocsai székesegyházban mélt. és főt. Lönhart Ferenc cz. püspök-nagyprépost, — nemkülönben mélt. és főt. Lichtensteiger Ferenc kalocsai főegyházmegyei apát-kanonok papnöveldei igazgató urat, és pedig előbit gratianopolisi, utóbbit pedig tipasai püspökké in partibus infidelium. A püspökszentelés magasztos, de egyszersmind fáradságos szertartásainál Shusztér Constantin kassai megyei, és ft. Németh József fölszentelt püspök ő méltóságaiak segédkeztek a fóm. bibornok-érsek urnak, diszes és nagyszámu segédlettel egyetemben. — Ragyogó szép napunk volt. Az ég királyi bolygója, mintha maga is részt akart volna venni e magasztos ünnepélyben szokottnál fényesebben szórta szét arany sugarait Kalocsa beláthatlan szikszágán! s midőn pont nyolcz óraker a kalocsai főszékesegyház öregharangja imponans hangja jelenté a nagyszerű ünnepély közeledtét, mely 9 óraker vala kezdetét vevendő: óriási néptömeg töltötte be a terjedelmes székesegyházat s lepte el a templom előtti széles tért, a városi rendőrség és diszben megjelent önkényes tüzölt egylettel élükön sorfalat képezve a székesegyházról egészen az érseki palota főkapujáig. Pontban 9 óraker az imponans menet megindult az érseki palotából s folytonos harangzugás és fölharsanó zene közt haladt a székesegyház felé. Nagyszerűen fonséges látványt nyújtott a biboros főpapnak az egész közöl méltósággteljesen kimagaslő alakja bibor talárjában s a rendjelektől elhalmazott nagy kappájában. Az egyszerű reporter szűk határai közé szoritva, nem lehet kiterjeszkednem a püspökszentelés lélekemelő szertartásainak körülményes leírására s a meghatóbnál meghatóbb jelenetek és részletes megmagyarázására: Elég legyen annyit megemlitenem, hogy jobb érzésű és tekintélyes protestans férfiak nyilatkozata szerint is: e kath. egyház püspök-szentelési szertartásaival, mely bölcsesége- és bámulatos találékonyágában culminál; s a püspökszentelésben a püspöki méltóság egész magasztos nagyszerűségében nyer kifejezést. A templomi fonséges szertartások után a biboros pontificans és Consecrator vendégszerető asztala közé gyűjté az ünnepleteken és assistensekben kívül a főkáptalant központi papságot

és Kalocsa intelligentiáját. A colossalis vörös márványterem zsufoalásig megtelt a hivatalosokkal. A fővárosból ott láttuk nsgs. Nendvich A. pesti egyetemi tanárt s a fm. bibornok-érsek ur régi kedvelt barátját és botanicus collegáját; Br. Apor G.—át, Szabó József pesti egyetemi tanárt stb. stb. A felköszöntések szokásos idején a biboros házi gazda ismeretes ékes-szólását a meghatott szív legbensőbb melegevel párosítva emelte poharát először a dicsően uralkodó két apostoli fejedelemre: XIII. Leo pápára és I. Ferenc József apostoli királyra mint a kiknek választása két igen fontos egyházi hivatal betöltésénél két oly jeles, és egyházi s társadalmi erényekben anyira gazdag férfiura esett. mint a mily elveket épen az ünnepletekben van szerencsénk tisztelhetni. — Nyomban ugyan a főbibornok-érsek ur köszöntötte föl a két ünnepeltet, Istennek mindennemű gazdag áldását kérve segédpüspöki munkálkodásukra. A lelkesen fölharsogó viharos éljenzés csillapultával előbb mélt. Lönhart F., azután Lichtensteiger F. ujonnan fölszentelt püspök urak rebetek hálát kitüntető kegyességeért s a magas elismerő szavakért Troll F. pécsi kanonok ur klasszikus latin felköszöntőben a pécsi, Pécsi tolnai prépost ur pedig elragadó szónoki hévvel saját egyházmegyéje nevében fejezték ki az ünnepeltnek legszívélyesebb üdvkivánataikat. Végül a fm. bibornok-érsek ur erdély galambösz főpásztorára, az érdemekben gazdag agg Simeonra emelte poharát kívánván, hogy azon testi gyöngeesség, melynek következtében egy ujonnan fölkent segéd küldetik a nagyfontosságú főpásztori teendőik végzésében való érteljes gyámolítására, a legkevésbbé se akadályozza áldásdus életének a legvégsőbb emberkorig való folyását, hogy a tervbe vett nagy műveket szive s lelkeszt óhaja szerint bevégezhesse. Délután 5 óraker a helybeli jezsuita collegiumnövendékei egy remek diszladással koszorúzták meg a szép ünnepélyt, minek sorrendjét ide iktatom: „Diszladás a Jezus-társasága kalocsai érseki nevelő-intézetében, mélt. és ft. Lichtensteiger Ferenc kalocsai főegyházi apátkanonok érseki helyettesnek ő főmagassága főt. dr. Hajnald Lajos bibornok-érsek ur által történt püspökké szentelése skalmából: 1. Zeneharsona. 2. Előszó. 3. Zongora darab. 4. Püspöki apotheosis. 5. Zenekar. 6. Tipáza történetéből szindarab. 7. Zenekar. 8. A karthagói 12 apostol. 9. Auagrammi játék. 10. Zenekar. Ezen előadás rendkívül fényes sikere is biztos záloga annak, hogy a jezsuitákra bizott ifjuság nevelése jártas kezekben nyugszik. A feledhetlen nap folyama alatt számos üdvözlő távirat érkezett ft. Lönhart F. ujonnan fölszentelt püspök ur ő méltóságához, melyek közül legyen elég megemlitenem a következőket: Első sorban nsgs és ft. György István nagyszében-belvárosi apát-plébános ur fejezte ki üdvkivánatait saját maga úgy, mint a helyi és kerületi papság nevében; továbbá az erdélyi püspöki iroda; Rieger Gottfried sz. udvarhelyi r. k. gym. igazgató; a nagyszébeni orsolya szűzek; a szolnoki esperesi kerületi papság és hívek nevében Csákány Adeodat hely. esperes; Szóts János nagyszébeni áll. gymn. hittanár; dr. Setz Károly k. fehérvári ezred-és püspöki házi orvos stb. stb. stb. Mi pedig ama legősintébb érzelmeknek, melyek e pillanatban egész valónkat átjárják, s lelkünket hő imára hangolják az egyház nyelvében s pár szóban adunk kifejezést: **Ad multos annos!**

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő-bizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BELA. Szerkesztőtársak. BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BELA, CSISZÉR JÁNOS, Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Nyomatott a püsp. lyc. gyorssajtóján Gyulafehérvárt. (Klüger B.-nál.)